

kunne have givet indkomende Svær paa de Spørgsmaal, som bleve fremsatte til ham af den ærede Rigsdagsmand, men jeg gaar dog ud fra, at denne under den Forudsætning ikke vilde have stillet Spørgsmaalene. Den ærede Rigsdagsmand slap som sagt frax, denne Forhandling, og kom ind paa et enkelt Punkt, som ogsaa var blevet berørt af det ærede Medlem for Svendborg Amts 3die Valgfreds, men til hvilket jeg maatte stille mig noget særlig, medens jeg overfor de andre Punkter, som bleve nævnte af den ærede Rigsdagsmand, antog, at det ikke vilde lykkes mig at gøre det klart for de Herrer, hvad der imidlertid stod klart for mig selv, at disse Spørgsmaal umulig kunde foranledige en Negtelse af Sagens Overgang til anden Behandling. Om dette enkelte Punkt, og det var det eneste, som den ærede Rigsdagsmand drog frem, nemlig Spørgsmaalet om Kommunernes Stilling, mente han, at det var besynderligt, at jeg skulde kunne være bleven overrasket ved Udtalelserne om, at jeg ved dette Lovforslag skulde have tilfattet ikke en Udvidelse af Kommunernes Betydning og Virkomhed, men endog en Indskrænkning og Begrænsning af deres hidtidige Stilling, idet han mente, at dette dog var meget klart. Jeg tilstaa oprigtig, at det fremdeles er mig en Gaade, hvorledes man kan opfatte Forholdet saaledes. Dette maa jeg gentage, fordi det er min inderste Overbevisning, at min Grundtanke med Lovforslaget har været at bringe det dertil, at Kommunerne med større Liv og Interesse kunde komme til at indvirke paa Stolens Ordning, og at der i den Henseende maatte stilles dem Midler til Naadighed baade i den ene og i den anden Retning. Det var min Grundtanke, og skulde der altsaa være. Noget i Lovforslaget, som kunde antyde en Tilbøielighed til at indskrænke Kommunernes Myndighed, vilde det være let at rette; men man har ikke kunnet oplyse, hvad det skulde være. Jeg kan ikke erkende, at den Omstændighed, at man forhøjer Mulkterne fra 3 til 6 B og saa fremdeles, naar i Øvrigt Kommunernes Stilling bliver den samme lige over for Mulkternes Anvendelse, i nogen Henseende skulde være en Forandring af deres Stilling. Jeg kan tilføje, at jeg i Øvrigt selv, saaledes som det er Thingets Medlemmer velbekendt, har haft en Tendens til at gaa videre i en Retning, som endog vilde give Kommunerne en udvidet Myndighed, nemlig saaledes, at de selv skulde bedømme, om Mulktning overhovedet skulde anvendes, i hvilket Maal det skulde ske, og om der var saadanne Omstændigheder tilfælde, som kunde undskyldte de stedfindende Skoleforsømmelser, alt saaledes, som jeg har udviklet i et tidligere Foredrag. Dette viser tilstræffeligt, at der er en anden Vej, som jeg har været tilbøielig til at gaa, og at jeg ikke har fulgt den i Lovforslaget, har jeg forklaret derved, at det saa overordentlig almindeligt blev fremsat og gjort gjældende, at den Maade, jeg havde

tænkt mig, var uheldig. Derfor den imidlertid skulde finde Tilslutning hos Thinget, er det en Følge af min hele Stilling, at det ikke vilde møde nogen Vanskelighed hos mig. Det andet Punkt, man nævner som en Indskrænkning i Kommunernes Myndighed, er den Paragraf, der angaar Lærernes Udnavnelse, men ogsaa derom veed man jo, at det ikke er et Punkt, som kan være af afgørende Betydning, siden jeg selv ved en tidligere Leilighed har udtalt, at jeg ikke ansaa det for rigtig at røre ved det egentlige Udnavnelsesspørgsmaal. Mig forekommer det imidlertid, at det heller ikke i nogen som helst Grad rører Kompetencen, at der bliver nogen Begrænsning i Henseende til Valget, at Antallet af Lærere af Hensyn til disse selv og indirekte, som man gaar ud fra, til Lærerne for selve Kommunerne, ikke bliver saa stort i visse Klasser som i andre, idet disse Bestemmelser vilde opretholde Sverens og Værten og Varmen hos Lærerne til at uddanne sig for deres Gjerning. Det er dog besynderligt at sige, at dette skulde vise nogen Bestræbelse fra min Side efter at begrænse Kommunernes Myndighed, og det saa meget mere, som heller ikke dette Punkt, hvor gjerne jeg end saae det optaget, kan være afgørende. Naar dette nu er saaledes, vender det samme Spørgsmaal tilbage for mig: Hvad er det da, der skulde foranledige Thinget til nu saa abrupt at forfaste hele denne Lov, uden at komme ind paa den sædvanlige Vej til Drøftelse af den? Derom har jeg virkelig ikke faaet nogen som helst yderligere Oplysning. Jeg har sagt, at jeg kunde forstaa en saadan Fremgangsmaade — og dog knapt nok — naar man havde foreliggende for sig bestemte Udtalelser, som gik i en Retning, der var ganske modsat Lovforslagets, som havde opstillet noget ganske Andet end dette, og Ministeren da kom med Noget, der gik lige derimod; jeg kunde forstaa, at man da kunde sige: Da det, der her forelægges os, gaar saa bestemt ind mod den Vej, vi have vist, at vi ville følge, kunne vi ikke gaa ind derpaa. Der er Noget, som minder lidt herom, og som jeg skal fremdrage for at komme tilbage til den saakaldte Samtale imellem det ærede Medlem for Svendborg Amts 3die Valgfreds og mig. Ved Behandlingen af Loven om de lærde Skoler fandt der noget Giendommeligt Sted. Ganske vist havde hverken Rigsdagen eller Thinget lagt sin Anskuelse for Dagen om en bestemt Ordning af disse Skoler, men som det vil være de fleste bekendt, havde et Udalg, der havde været nedsat i en Sag, som stod i Forbindelse med Sagen om de lærde Skoler, opstillet en Række af Paragrafer indholdende de Principer, det vilde have fulgt ved Ordningen. Det var netop dette, der voldte forskjellige Vanskeligheder ved Forhandlingen af Loven om de lærde Skoler. Biskop fandt Ingen da paa af den Grund at foreslaa Negtelse af Sagens Overgang til anden Behandling; der fandtes ikke Densyndning dertil, hvorved først — det maa jeg bemærke overfor den